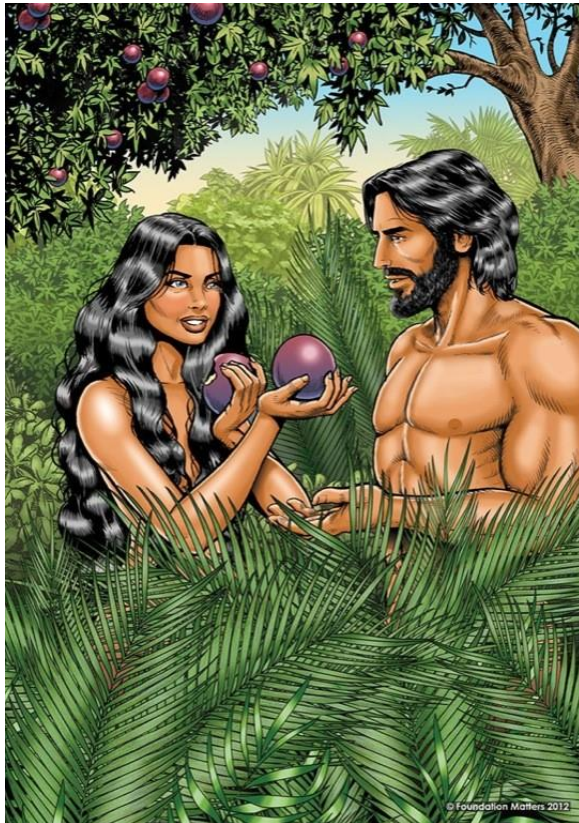

1. ADAMA INGI AWA

© Foundation Matters 2012

Genèse chapitres 1-4 en langue Baynunk, guñaamolo.

Illustrations : Graham Kennedy

© Foundation Matters

© Vision Intégrale, Ziguinchor, Décembre
2018

Adresse e-mail :
visionintegrale.bk@gmail.com

Gudoyahu m'andékehne guliirehu

Jenes

Líibáro inno « Jenes » ganyéjehne. Gureto gúmár apiren aguy « ni honjono tu akumansumne. » Nim garetaane mara a líibáro inno añaañaañaañ a nintiku ni Díino ayabne raafó ingi réenjo, jiyaanjo ingi bumurulo, abónonjo ingi ñanraagofonjo. Na gafak añaañaane ni ñanraagofonjo inliiho ampuñne jégenenkinin ingi Díino. A gubaarhu Jenes impirenonj ímpájulonj ni Díino Amunduko amíirne. Impirenonj ínfegonj mees mara ámár ingine Umuyhintor m'ayabne mintor k'afak apokun mintoronj nip.

Líibáro inno n'aretuhne Jenes, ingine líibáro aliiho no líibárenjo ámekilano n'ambabne ankaan h'ayejuhne Tawrato. Tawrato gúduk anyéjeh « Biñaañenku Musa, » mara Annabila Musa añaañne ámaránj. Líibáro inno afacálahinaafacálahin akaan h'ayejuhne sapitárenj. Sapitárenj jamanjirenek ingi haala inonj na a Jenes kanda a líibáro inno litinayrenj. Kanda haani manj nim, agi uliirey gúbido ungu úfekineh ni Gúloku Díino asúumne k'afak anafa mintoronj.

Gureto ingi Guwarabo	Gureto ingi Gufáranseño
Musa	Moïse
Adama	Adam
Awa	Eve

Jenes Sapitáro 1-4

Sapitáro 1

¹ Guliguliiho Díino raafu ingi réeno gayabne. F'ayabne duniyaño mees, guliho yikireñ h'aguy na. ² Duniyaño ni guyroñ n'añantayerne aguy. Agida baaruño ba bareñ agune na. Afak amurul bím. Kanda Jamméejhu Díino jámár na n'ayindinah a raafununku baaruño. ³ Afúrumi na Díino alób ayéj :

- Jiyaño añantay ayik!

Balóbi nim jiyaño ayik. ⁴ Bafégi jiyaño ayéj ajónjoon. Afacálahin jiyaño ingi bumurulo. ⁵ Aret jiyaño báárigo k'aret bumurulo jaketo.

Angu fítiro apútor, harennaamo apútor. Bísibaño biliho awusuna.

⁶ Gucunkunom afak alób. Ayéj :

- Añantay ayik jimen n'afacálahinkineh baaruño akaan habíd hanak.

⁷ Angu ajóonin jimeno ámár k'afacálahin baaruño. Imba aguy a réeño ki báduko aguy a raafo. Ho Díino alóbne hómár ayikne. ⁸ Aret jimeno ámár, raafo. Angu fítiro apútor, harennaamo apútor. Bísibaño binakinno awusuna.

⁹ Gucunkunom afak alób ayéj :

- Baaruño b'agune a réenununku raafo añantay ajóg kantíg ínkánduk ki réeño alaalinno ayik.

Ho Díino alóbne hómár ayikne. ¹⁰ Aret réeño alaalinno didiiraño. Aret baaruño, fankaaso. Bafégi fankaaso ingi didiiraño ayéj ajónjoon.

¹¹ Afúrumi na, Díino afak alób ayéj :

- Japoño añantay awal a réeño, japoño j'adímehne jafoolaño ingi munnoño mees munfoolaheelo ki biyaben bejen bejen ayik badég.

Ho Díino alóbne hómár ayikne. ¹² Japoño ingi munnoño munfoolaheelo awal a réeño. Japoño adím arúgehinem a biyaben bejen bejen ki munnoño mees adím bídimeren bejen bejen ingi badékinem na. Díino bafégi japoño ingi munnoño ayéj ajónjoon.

¹³ Angu fítiro apútor, harennaamo apútor. Bísibaño bilallinno awusuna.

¹⁴ Gucunkunom Díino afak alób ayéj :

- Añantay ayik a raafo bísibaño ingi júuno ingi bahúuro

ki báárigo ingi jaketo amburay. Hómáránj nip
ajellihinkinehne jamaño hajúño ingi ásibaño ingi díineño.

¹⁵ Añantay awunnumor biriman a raafó k'ayaanjun
duniyaño.

Ho Díino alóbne hómár ayikne. ¹⁶ Díino ayab honjon
honakanj h'ayik nafa a nintiku guyaanjirinku duniyaño.
Hódenno, hómár ingine bísibaño, bilaameku báárigo. Ki
hotinno hómár ingine júuno, alaameku jaketo. Afak abecin
na bahúuro. ¹⁷ Bísibaño ingi júuno ingi bahúuro, hómáránj
nip adooh anink a raafó ba guyaanjirinku duniyaño.

¹⁸ Akaan ki bísibaño aguy bilaameku báárigo, júuno aguy
alaameku jaketo k'afacálahin bumurulo ingi jiyaano. Díino
bafégi bísibaño, júuno ingi bahúuro ayéj ajónjoon.

¹⁹ Fítiro apútor, harennaamo apútor. Bísibaño bireninno
awusuna.

²⁰ Gucunkunom afak alób ayéj :

- Añantay ayik abónonjo n'anguyhunehne a baarunjo
k'anrumun na tip ingi jatonoño mees k'anyíirineh a raafó.

²¹ Angu Díino ayab abónonjo adénneño ingi atiirineño
n'anguyohne a baarunjo, biyaben benen benen gayabne.
Anik ayab jatonoño a biyaben benen benen. Bafégi
abónonku jakaamo ingi jatonoño ayéj ajónjoon. ²² Díino
aduar hómáránj nip. Ayéj h'agune a baarunjo :

- Ubosayhinej dáde k'urumunonj jakaamaño ki jatonoño
mees ambosay.

²³ Fítiro apútor, harennaamo apútor. Bísibaño

bímákilinno awusuna.

²⁴ Gucunkunom afak alób ayéj :

- Añantay ayik a réengo abónongo; Abónonku dígo, a kananango ingi h'abááhinahne a réengo a biyaben bejen bejen.

Ho Díino alóbne hómár ayikne. ²⁵ Nim Díino ayaborumne honjon honjon h'ayikne, h'adékehne a réengo, a biyaben bejen bejen. Ayab abónonku dígo, abónonku kananango ingi h'abááhinahne a réengo. Bafégi abónongo ámáráng ayéj ajónjoon.

²⁶ Afúrumi na, Díino afak alób ayéj :

- Inyabonj ñanraagofongo k'ammíir ingi mintor. Anguyhunek ñanlaameku jakato j'angune a jakaamo, jatonongo j'angune a raafo ingi abónongo nip n'angune a réengo.

²⁷ Angu Díino ayab ñanraagofongo. Bayabeenij mees ammíir ingi ámár. Ayabeeninyab k'ammíir ingi ámár Díino. Udíigen ingi udikaam gayabne. ²⁸ Bayabeenij mees, aduwareenij ayéj :

- Ubosayhinenj urumunonj, k'úcuufenenj duniyango. Uguyhunonj ñanlaameku h'agune a duniyango nip. Me Díino ikankáneh k'ufanánahanj jakato j'angune a jakaamo, jatonongo j'angune a raafo ingi abónongo nip n'angune a réengo. ²⁹ Faka ninkinan ñanraagofongo inahoonungh japoño j'adínehne jafoolango nip ingi munnonjo mees munfoolaheelo nip ki biyaben bejen bejen ayikhineh

badég. Bídimerenku hómáránj nip aguyhunehe
gufoolahánan. ³⁰ Abónogo mees inaheeniñnah gufoola.
Abónogo nip, jatonogo nip h'abááhinahne a réengo nip,
angu hoñon hoñon agune a duniyaño inahemnah japoño
k'afoola.

Ho Díino alóbne, hómár ayikne. ³¹ Díino bafégi hoñon
hoñon h'ayabne ayéj ajónjoon dáde.

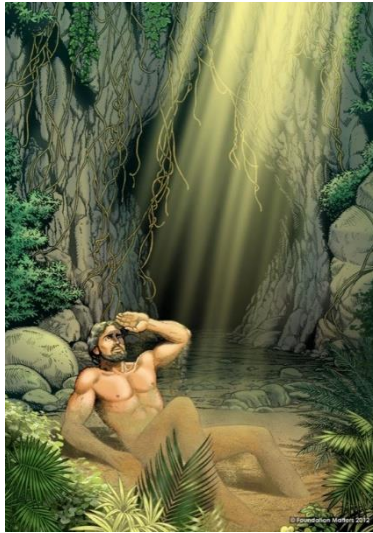
Fítiro apútor, harennaamo apútor. Bísibaño bímákilinno
ingi ímbenduko awusuna.

Sapitáro 2

¹ Nim Díino adétálinne kayabhu raafo ingi réengo ingi
hoñon hoñon h'agune na. ² Díino a bísibaño bímákilinno
ingi binakinno gayohálane dohohunom. ³ Angu akaan ki
bísibaño bímákilinno ingi binakinno aguy bísibahu
básuum, birenni, maro bísibaño bímákilinno ingi
binakinno, ámár Díino, babollay kayabhu duniyaño, ámár
faño ayohála a dohoño ámár.

⁴ Inini Díino ayaborumne raafo ingi réengo ínhonduk
ínhonduk. ⁵ Waato nómár fo Díino Umuyhintor ayabne
réengo ingi raafo, fam japoñ ingi munno waláranj maro fam
Díino Umuyhintor ni fanti babúuñor kalubo a réengo. Agida
a waato nómár yikireñer wúur m'alááfihineh réengo.

⁶ Haman nim réengo gageefegeef k'aheen abena.

⁷ Afúrumi na, Díino Umuyhintor adooh didiirango k'ayabum údiigeen. Bayabem mees, afuurin a ñankindenkinem ki údiigeenno apiren anuumul k'ajéb.

⁸ Agida Díino Umuyhintor n'akaan tool mees a didiirango d'aretuhne Iden d'agune bi bísibango afúruntohne. Na ganinkne údiigeenno m'ayabne. ⁹ Díino Umuyhintor akaan ki munnojo awal na, biyaben bilabahi munno m'ajóon búfeg mu bídimereno asúum. Kanda a bájegenenku tooo akankaan na munno munnak. Bídimerenku síliho ganéerumehne kanjébo. Síduko bídimerenkinem ganéerumehne búpájulo hójoonino ingi hójondojo.

¹⁰ Kanda ayikyik jakaam n'aták jégenenku Iden. Jakaamo ámár gaheeninehne réenjo. Gúbido gúduko gu Iden jakaamo afacfac akaan jakaamanj arenekenj. ¹¹ Aliiho, ámár gahuyuhne Payson. Baarukunom gagírehne a

didiirango d'aretuhne Hawilon. ¹² A didiirango dímar sano ajóoninno inno na ingi latikoloño n'aretuhne badelliyum ingi bawaalo b'aléerne buyik b'aretuhne koonalin.

¹³ Jakaamo anakinno, nómar gahuyuhne Gihon.

Baarukunom a didiirango d'aretuhne Kus gagírehne.

¹⁴ Jakaamo alalliino, nómar gahuyuhne Tigará.

Baarukunom gagíregir akokoh a gúbidhu didiirahu Asur gu bísibango afúruntohne. Jakaamo areninno, nómar gahuyuhne Yufárat.

¹⁵ Angu Díino Umuyhintor, bayabi údiigeeno adék aninkem a tooo n'aretuhne Iden k'alááful na amara. ¹⁶⁻

¹⁷ Waato ámar Díino atéekinteekekin údiigeeno ayéjem :

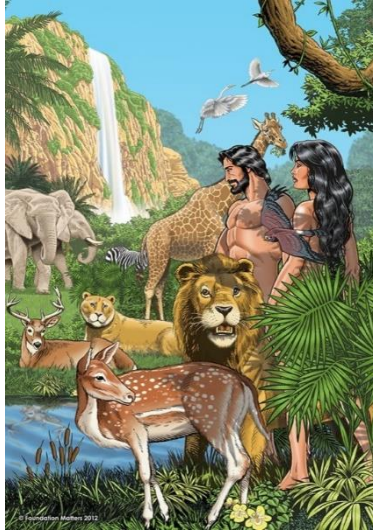
- Upiren údom bídimerenku sino sigurumaaren a tooo f'adék afalla bídimerenku sinogo s'anéerumehne búpájulo hóoonino ingi hójondogo. Da údomhunekne bídimerenkinem uniiruhneh.

¹⁸ Afúrumi na, Díino Umuyhintor ayéjoora :

- Údiigeeno úmar, dajoon anooh úmar úmánduk. Inini iyabákánam úkááñin k'aguy ukokaykinem.

¹⁹ Agida Díino ingi didiirango gayabumne abóonogo nojon nojon ingi jatonogo. Angu adékur ámarán imbi údiigeeno ki ámar Díino ajanteni ni údiigeeno aretháneeniñe. Údiigeeno, abón nojon nojon gakandurne guret, aguy gurethinem. ²⁰ Angu údiigeeno anéer guret abónonku dígo ingi inonku kanango ingi jatonogo. Kanda danundan úkááñin m'apirenkineh aguy ukokaykinem. ²¹ Angu Díino

Umuyhintor akaan ki údiigeeno adúuf f'ahuunin.
Bahuunini mees, Díino afac basaalhánam k'afúnnor na
gusaal úngonduk. Bafúnnuri gusaalo gúmár mees ajoyin
akimben arinku údiigeeno k'ajéb. ²² Díino guhuno
g'afúnnurne a basaalhu údiigeeno, ingi gúmár gayabumne
udikaamo.

Bayabem mees, adékirem imbi údiigeeno.

²³ Údiigeeno bafégi udikaamo ayéj :

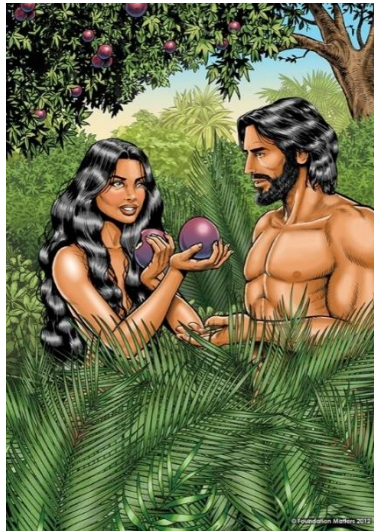
- Iyoo úduk ummoŋe m'ímiirminj. Biyabenkint
ímbenduk. Jahunkunom a guhunkum gafúruntne.
Aharhánam a aharhum gafúruntne. Inini irethinem
« Udikaamo » maro imbi údiigeeno gafúruntne.

Nim údiigeeno alóbne f'afégne udikaamo. ²⁴ Gúmár
akanne údiigeeno dannoo hay ingi báábám ingi nunom.
Úmár adékhineh k'ankokay ingi udikankánam ki immeren

inako anguy iniman uraagof úmánduk.

²⁵ Waato nómár údiigeeno ingi udikankánam immeren
nip búdimbulahoor gangune kanda jaroh girenj na a
bájeginenkinin.

Sapitáro 3

¹ Angu busumoolo, búmár afañumne abónonku
kanañajo nip no Díino Umuyhintor ayabne bayehun.
Ayikyik bísiba, busumoolo adék amiih udikaamo ayéjem :
- Hoge marigen, Díino ayéjoonujne « Buku údomoñ
bídimerenku munñojo haani bi ínsenduk a tooło inno ? »

² Udikaamo ayéj busumoolo :

- Ipirenmiñ ídommiñ bídimerenku munnohu tooło inno

³ kanda a gubaarhu bídimerenku sinoño s'agune a
bájeginenku tooło, símár, Díino ayéjne biki ídommiñ, haani

gumapun, nim diniromin

⁴ Fo udikaamo alóbne nim busumoolo aṇoolin ayéj :

- Marigen giren ! Duniirohon ! ⁵ Díno apápájul maro údomonḍir ulóndahánaṇ. Umírhinenṇ ingi ámár Díno iniman n'apájuhahinehne hójoonino ingi hójondono.

Nim Iblisa ajodne udikaamo.

⁶ Angu udikaamo afég bídimerenku sinonjo n'ayaane ajóon, ingi n'asúnkunehne búdomo. Afak awosen maro aji adómi alóndaháneḥ iniman n'asíibane gulónḍaṇo.

Bawoseni hómár afat k'adóm. Badómi adék anah údiigenkinem ki úmár mees adóm.

⁷ Bandómi anlónḍa k'anlenta maro ingi búdumbulahoór gangune. Angu andék anyiker jalufu k'anluf ankaan bayaah k'angéena.

⁸ Afúrumi na, fo bísibaṇo agillenne anyennehin kíḡhu Díno Umuyhintor a tooło. Banyennehini kíḡhu Díno andék ankuba a munnonjo ki daha afégeeniṇ.

⁹ Kanda Díno Umuyhintor adék alahuneeniṇ k'ankubane k'ahuy údiigeeno k'ayéjem :

- Fi umoraṇ?

¹⁰ Údiigeeno awaala ayéjem :

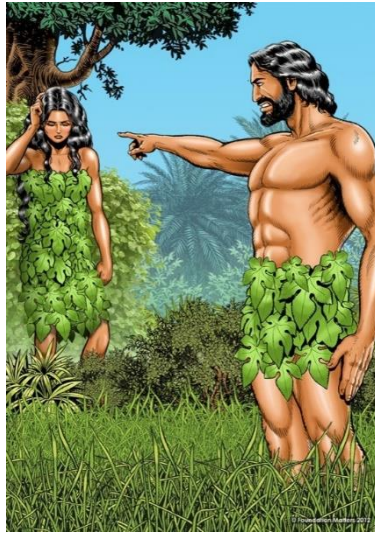
- Memomiye! Iyennennehin kíḡhen a tooło, ibenuh maro n'igune ingi búdumbulahooro. Gúmár akanne ídek ikuba.

¹¹ Díno ayéjem :

- Hantaṇ ajellihinenne maro ingi búdumbulahoór gugune? Eke gúmár ingine údomdom bídimerenku sinonjo

s'ídiigumne búdomo?

¹² Údiigeeno ajoyindem ayéj :

- Udikaamo mu fi úneteemne k'aguy ukokaykum úmár anaheemne bídimereno k'ídom.

¹³ Údiigeeno balóbi nim, Díino Umuyhintor ayéj udikaamo :

- Hoge úpápájul h'okanne?

Udikaamo awaala ayéjem :

- Me, busumoolo ajodeemne k'ídom bídimereno bímár.

¹⁴ F'alóbne nim, Díino Umuyhintor ayéj busumoolo :

- Inini, idankahuno a gubaarhu h'okanne. Didanka abónogo nip ininkaman n'ídekehne gudankakan. Fi ba barej gidankakánehe danko inno : Ubááhinankánehe búyeken a réengo k'údom gúbono baman da

uniirohunehe. ¹⁵ Me Díno ikankáneh ki fi ingi udikaamo ufoyayen. Faka imberenku udikaamo ingi imberenken anfoyayhineh baman dagurumaaren. Kanda ayikhineh úduk a dimbayahu udikaamo m'afilihinehe bigokon, kanda fi ukabhánam a buteeñ.

Nim Díno ayéjne busumoolo.

¹⁶ Balóbi nim, Díno ayéj udikaamo :

- Fi mungu, udoohdir búyeero, ibocinkineh kunyokon ingi banuyojo ba gujano dáde. Haman nim úsiibaháneh k'uguyon ingi údiigenken. Úmár aguyhunehe ulaameken.

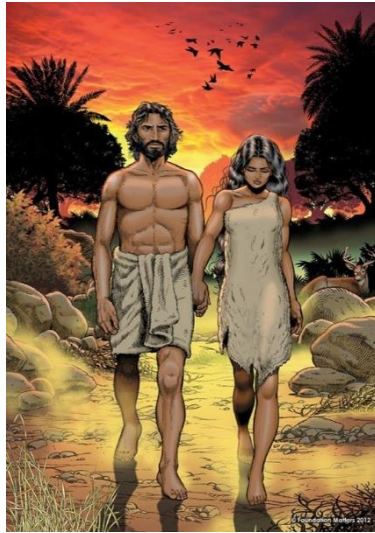
¹⁷ Balóbi nim ayéj údiigeeno :

- Inini, fi n'údomne gúloku udikankan k'ufoola bídimerenku sinono s'ídiigumenne búdomo idankahuno didiirano. Inini n'ukanne nim, duniyahan nip uñantay udoho fanfan buyikum gufoolano. ¹⁸ Faka, japoño jajóndonjo ingi járámbáluseno awalháneh a didiirano. Japoñhu kanaanjo aguyhunehe gufoolahen. ¹⁹ Marigen! Úgiifhineh maf buyikum gufoolano baman da uniirohunehe k'uñoolin ufak uguy didiira. Kuku ulenta mara ingi didiirano giyabumenne kanda uñoolinkineh ukaan didiira.

Nim Díno ayéjne údiigeeno.

²⁰ Angu údiigeeno úmár, gurethinem Adama. Aret udikankánam Awa. Gureto gúmár ingine kanjébo. Nim garetemne maro udikaamo úmár uliho, úmár anéerne jamaño nip kanjébo.

²¹⁻²² Afúrumi na, Díino Umuyhintor adék adooh básedenjo k'ajóonind Adama ingi udikankánam bayaah. Bajóonini mees adék anéereeniṅ k'anakaana. Angu Díino Umuyhintor ayéjoora : Inini údiigeeno úmár amímiir ingi mintor maro úmár mees apájulahinpájulahin hójondongo ingi hójoonino iniman ni mintor ímpájulahinonṅne. Inini dajóon k'adék afat adóm bídimerenku sinohu kanjébo. Agi akaani nim asimayaháneḥ baman dagurumaarenṅ.

²³ Gúmár akanne Díino Umuyhintor atibaar Adama afúnnom a Toolhu Iden awúyenem bíduk k'adék alááful didiiraṅo di Díino ayabumemne. ²⁴ Batibaar Adama ingi udikankánam mees, adoohor maleekaṅaṅo aninkeeniṅ na ba bumarahu burukumbanku tooḷo. Maleekaṅaṅo ámáránṅ, cerubonṅo ganretuhne. Awonnulineeniṅwonnulin a

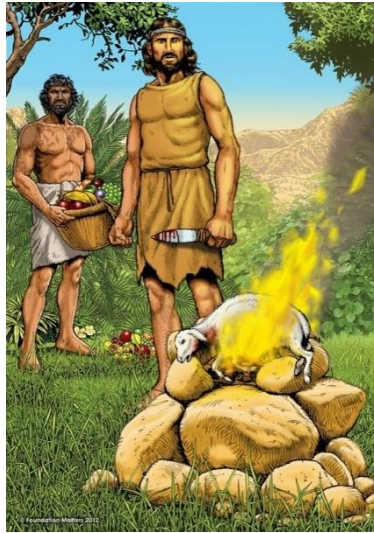
burukumbaano b'agune bi bísibaŋo afúruntohne ki nim wúur danŋan a tooło nómár. Maleekaŋaŋo ámaráŋ, noŋon noŋon alah busandi bu kuulo afútoŋ k'anyíirimbineh a burukumbanku tooło ki nim wúur biki apút na a sinohu kanjébo.

Sapitáro 4

¹ Adama f'apájulne Awa udikaam, adooh búyeer. Baŋani aguy wol údiigeen. Angu Awa aret wolo úmár Ken. Aŋoolin ayéj : Iyikyik wol údiigeen a gubaarhu ni Umuyhum akááñineemne. Nim Awa alóbne. Agida, Ken, gúmár ingine « iyikyik » ingi gúlokánin.

² Bamiñiimiñ afak ayik wol údiigeen m'aretuhne Abel. Banlaameti, Abel aguy ukooñhu saahaŋaŋo. Údoonom, Ken aguy úlááful. ³ Angu ayikyik bísiba Ken adék adoohor gufoolaŋo g'alááfulne k'adék afúnn sada imbi Umuyhintor.

4-5 Údoonom Abel mungu, adooh ñomemelenku saahaŋankánam ñonohumne ambosaa k'adaamul. Adooh aharo ajóoninno k'afúnn sada imbi Umuyhintor. Inini, Umuyhintor asúumemsuum a gubaarhu Abel ingi sadaŋo n'afúnnuremne. Kanda a gubaarhu Ken ingi sadahánam súumurom. Angu Ken anuumul dáde fo bígikinem amurul.

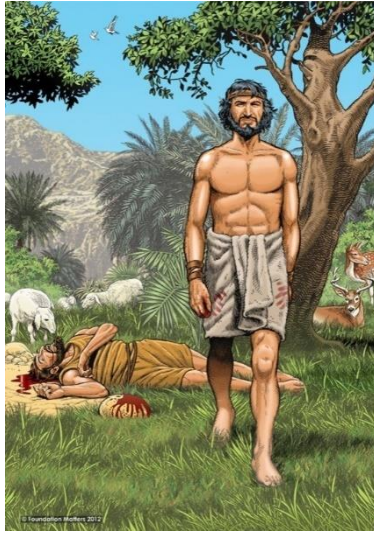
⁶ Umuyhintor ayéjem :

- Horan akanne k'uñuumul ineen? Horan akanne bígiken amuruli ? ⁷ Agi ukaani hójoonino bígiken ayaanháneh. Kanda kaanunt ! Agi ufoyi bukanku hójoonino, hójondongo ahubhuno mara inho na n'ajokun a gúmángááro iniman abón n'asari k'asíiba gulakan. Kanda uñantay ufanána hójondongo.

⁸ Díino balóbi nim mees Ken ayéj údoonom :

- Índokong a kanarango.

Angu andék andoona. Bampúti a kanarango Ken ahar ahub údoonom Abel k'abujom.

⁹ Babujem mees, Umuyhintor ayéj Ken :

-Údonkon Abel umoraŋ ?

Ken aŋoyindem ayéj :

- Me, pájiiri na honj! Hoge me iñantane imara
údonkum ?

¹⁰ Umuyhintor ayéjem :

- Horaŋ akanne k'ukaan inho? Inini ífefeg n'ubujne
údonkon. Muhenkinem m'ahupaane a réeŋo akankaan
iniman síngiir s'akiinahum k'iwaañaram. ¹¹ Inini a
gubaarhu h'okanne, udankahaadanka. Didiiraŋo
d'aruuhne muhenku údonkon mu fi fi ubujne, dímar mees
adankahaadanka. ¹² Gúlááfuli, honj dawal. Uguyhune
wúur m'adékinéh. Dumur kaŋan kaŋan. Duyik k'anooh.

Horan ginningoŋne a misaalhu Adama ingi Awa?

Mintoron nip inguyoŋne jarku Adama ingi Awa. Mintor mees, ginkankoonunŋkaan hójondoŋo. Mintor mees, rennároŋoŋ imbi Díino. Mintor mees, ímbenayoonunŋbenay ingi Díino a gubaarhu jínubonkintor. Gúmár akanne akaan ni Díino aŋantingantin. Fo Díino adankane Adama ingi Awa, mintor mees gadankane. Gúmár akanne ayikyik japoño jajóndoŋo ingi jálindo. Gúmár akanne raafuso ingi banéro alahah jamaŋo. Gúmár akanne biniironŋo ayik a duniyaŋo.

Angu, Díino ayabyab ñanraagofonŋo k'ammíir ingi Díino ki biñankayo apiren aguy bájegenenku ñanraagofonŋo ingi Díino, ki ñanraagofonŋo ampiren anguy imbi Díino a kantíg kanjóoni bandór. Kanda ni Adama ingi Awa ankanne hójondoŋo, ni ñanraagofonŋo anyikne jínubonŋo, man inini biñankayo bájegenenku mintor ingi Díino alekaleka. Díino n'arennáne, dapiren k'anguyay ingi mintor ni rennároŋoŋne. Man inini, ñanraagofonŋo ambénnaybennay ingi Díino. Anniirohuneŋ k'anguy bandór a kantígo kajóndoŋo, kantígo k'ambénnayne ingi Díino.

Kanda Liibáru Gúloku Díino mukuronŋo nanka. Uliirehineŋ ho Díino akanne k'ajóonin bájegenenku mintor

ñanraagofonjo ingi Díino. Díino akankaan honj ki
biñankayo apiren afak ayik bájegenenku mintor ingi Díino.